

Varsel til fornærmede eller dennes etterlatte

Strgjfl. § 7 b. Varsel til fornærmede eller dennes etterlatte

For regler om varsling til fornærmede eller dennes etterlatte om kriminalomsorgens avgjørelser, se § 16 sjette ledd, § 16 a tredje ledd, jf. § 16 sjette ledd, § 20 annet ledd, § 36 tredje ledd, § 40 siste ledd, § 42 sjette og syvende ledd og straffeloven § 45 sjette ledd.

Tilføyd ved lov 7 mars 2008 nr. 5 (ikr. 1 juli 2008 iflg. res. 7 mars 2008 nr. 242), endret ved lover 14 juni 2013 nr. 44, 9 mai 2014 nr. 16 (ikr. 9 mai 2014 iflg. res. 9 mai 2014 nr. 625). Endres ved lov 19 juni 2015 nr. 65 (ikr. 1 okt 2015), 20 des. nr. 105 (ikr. 1 juli 2020 iflg. res. 19 juni 2020 nr. 1245).

* Henvisning i lovbestemmelsen til straffeloven § 45 sjette ledd er feil, det skal her være syvende ledd.

7b.1 Oversikt

Straffegjennomføringsloven (strgjfl.) § 7 b gir en samlet henvisning til lovbestemmelser om varsel til fornærmede eller dennes etterlatte om avgjørelser etter straffegjennomføringsloven og straffeloven. Bestemmelsen er en ren henvisningsbestemmelse som er tatt med i loven av pedagogiske hensyn. Selve hjemmelen for varsling fremgår av de lovbestemmelser som det henvises til. Det er etter dette *ikke* adgang til varsle om andre avgjørelser, herunder fremstillinger, sykehusinnleggelse, institusjonsopphold som sådan, overføring til annet fengsel, soningsoverføring eller andre situasjoner som faller utenfor § 7b.

I det følgende gis samlede retningslinjer om varsling av fornærmede eller etterlatte. Avslutningsvis gis enkelte tilleggspresiseringer.

7b.2 Generelt om varsling av fornærmede eller dennes etterlatte

Dersom det er ”av betydning for” fornærmede i straffesaken eller dennes etterlatte, har kriminalomsorgen en lovpålagt plikt til å varsle fornærmede eller dennes etterlatte om straffegjennomføring utenfor fengsel (§ 16 sjette ledd), straffegjennomføring utenfor fengsel med elektronisk kontroll (§ 16 a tredje ledd, jf. § 16 sjette ledd), frigang (§ 20 annet ledd), permisjon og straffavbrudd (§ 36 tredje ledd), unndragelse av fengselsstraff, forvaring eller strafferettslige særreaksjoner (§ 40 siste ledd), løslatelse fra fengselsstraff (§ 42 sjette og syvende ledd) og prøveløslatelse fra forvaring (straffeloven § 45 sjette ledd).

Formålet med varsling er å gi fornærmede eller dennes etterlatte informasjon om at domfelte kan påtreffes i et nærmere angitt tidsrom, og derved gjøre det mulig for vedkommende å innrette seg etter denne informasjonen. Med etterlatte forstås avdødes ektefelle, samboer, barn, foreldre eller søsken.

Dersom kriminalomsorgen finner det nødvendig å varsle i saker der det er flere enn en etterlatt, må det foretas en konkret vurdering av hvorvidt det anses tilstrekkelig å varsle kun en av de nærmeste, eller om flere av de nærmeste skal varsles.

For fornærmede eller dennes etterlatte vil det kunne være av stor betydning å få varsel som nevnt over, da det i gitte situasjoner kan oppleves som svært belastende for vedkommende å påtreffe den aktuelle domfelte. Påpasselighet med hensyn til varsling av fornærmede eller dennes etterlatte er av vesentlig betydning for kriminalomsorgens ivaretagelse av offerperspektivet, og utgjør en sentral del av samfunnsoppdraget.

Det er kun den fornærmede eller dennes etterlatte i de(n) straffesaken(e) domfelte faktisk gjennomfører, som kan varsles av kriminalomsorgen. Unntak gjelder i tilfeller der tidligere idømt(e) tidsbestemt(e) fengselsstraff(er) faller bort før straffens utløp som følge av at forvaring idømmes for nye forhold. I tilfeller som nevnt skal reglene om varsling komme analogisk til anvendelse, imidlertid må det tas en konkret vurdering av det reelle behovet for varsling på det aktuelle tidspunktet for utgang mv. Der det ikke lenger anses å være et reelt behov for varsling, skal varsling ikke foretas.

7b.3 Den sikkerhetsmessige vurderingen

Varsling av fornærmede eller dennes etterlatte er ikke et tiltak som i seg selv gjør en utgang mv. sikkerhetsmessig forsvarlig. Den sikkerhetsmessige vurderingen skal foretas på selvstendig grunnlag uavhengig av om det skal varsles.

Det skal alltid vurderes om varsling vil kunne få betydning for domfeltes sikkerhet. Politiet skal kontaktes for uttalelse dersom det antas å være fare for hevnaksjoner eller lignende. I så fall skal fornærmede eller etterlatte ikke varsles. Den konkrete vurderingen i slike tilfeller skal nedtegnes og følge saken, slik at det sikres notoritet.

7b.4 Vilkåret "av betydning for"

Både hensynet til den domfelte og hensynet til at fornærmede eller dennes etterlatte ikke skal utsettes for unødige påkjenninger, tilsier at kriminalomsorgen ikke har en generell plikt til å varsle. Det kan ikke umiddelbart konstateres en generell varslingsplikt i *alle* saker som gjelder eksempelvis seksuallovbrudd, vold mv. Det at varsel skal gis dersom det er "av betydning for" fornærmede eller dennes etterlatte, innebærer at det skal foretas en konkret skjønnsmessig vurdering i det enkelte tilfelle av hvorvidt kriminalomsorgen har plikt til å varsle.

I vurderingen skal det legges stor vekt på lovbruddets art og alvorlighet, herunder om det gjelder voldslovbrudd, seksuallovbrudd eller trusler. Videre skal kriminalomsorgen vektlegge hvilket behov fornærmede eller dennes etterlatte antas å ha for å kunne forberede seg på at domfelte kan påtreffes utenfor fengsel. Det må her ses hen til forholdet mellom domfelte og fornærmede eller dennes etterlatte, samt vurdere hvor sannsynlig det er at de vil påtreffe hverandre. Tid og sted for utgang mv. herunder domfeltes og fornærmedes/etterlattes adresse, samt geografisk avstand mellom partene, vil her være eksempler på relevante momenter.

Også andre særlige forhold kan være relevante i vurderingen, eksempelvis om domfeltes og fornærmedes nåværende relasjon er av en slik art at varsel bør unnlates. Domspremissene kan gi nyttig veiledning i slike saker.

Personer under 18 år kan ha et særlig behov for varsel. Dersom fornærmede eller dennes etterlatte er under 18 år når varsling vil kunne være aktuelt, skal varsling vurderes særlig nøye, herunder om det kan være behov for varsling også ved mindre alvorlige lovbrudd. Dersom kriminalomsorgen etter en konkret vurdering kommer til at varsel *ikke* skal gis, skal vurderingen nedtegnes og følge saken, slik at notoritet sikres. I slike tilfeller er reglene om taushetsplikt til hinder for at fornærmede/etterlatte får informasjon om beslutningen, sml. § 7 bokstav i).

7b.5 Saksbehandling

Der det ut fra straffesaken eller forhold for øvrig anses påkrevet, skal kriminalomsorgen, uten hinder av taushetsplikt kontakte politiet, sosialtjenesten, barnevernet osv. for å innhente informasjon til vurderingen av om det er av betydning for fornærmede eller dennes etterlatte å bli varslet, jf. fvl. § 13 b første ledd nr. 5. Slik informasjon skal i så fall innhentes i god tid før et varsel gis.

Kriminalomsorgen avgjør på selvstendig grunnlag om varsel skal gis. Uttalelse fra fornærmede eller dennes etterlatte skal på dette tidspunkt ikke innhentes. Først når det er endelig bestemt at varsel skal gis, er det adgang til å kontakte disse, sml. § 7 bokstav i).

Det skal, forut for *hver* utgang mv., foretas en konkret vurdering av hvorvidt det skal varsles. Beslutningen om at fornærmede eller dennes etterlatte skal varsles, er et enkeltvedtak.

Forvaltningslovens regler gjelder med de begrensninger som følger av strgjfl. § 7. Fengelet og den domfelte er parter i saken etter fvl. § 2 første ledd bokstav e. Domfelte skal informeres om at varsel vil bli gitt, med mindre dette ikke praktisk lar seg gjøre, sml. strgjfl. § 40 siste ledd. Det skal tilstrebes å treffe vedtak om varsling i så vidt god tid at domfelte har en reell adgang til å påklage vedtaket, herunder til å få klagen realitetsbehandlet før utgangen mv.. Så langt det er praktisk mulig skal derfor fornærmede eller dennes etterlatte ikke varsles før klagefristen er gått ut eller klagen er endelig avgjort av klageorganet. Dersom tidsmessige forhold gjør det påkrevet, kan domfelte orienteres muntlig om at kriminalomsorgen har besluttet varsling og forespørres om han/hun ønsker å påklage dette.

Det nivå som treffer vedtak om utgang mv., herunder i ev. klageomgang, beslutter også om varsel skal gis. Lokalt nivå ivaretar i alle tilfeller den *praktiske gjennomføringen* av varslingen. Ved behov, særlig i tilfeller der fornærmede eller dennes etterlatte ikke har kjent adresse for kriminalomsorgen, kan politiet anmodes om å besørge varselet på vegne av kriminalomsorgen.

Varselet skal som hovedregel gis i brev form eller via Digipost. Dersom varsel unntaksvis blir gitt muntlig pr. telefon, skal lokalt nivå snarest mulig sikre notoritet ved å skriftlig dokumentere at varsel er gitt. Under henvisning til sikkerhetsmessige forhold og personvern hensyn skal SMS, e-post og lignende elektroniske metoder *ikke* benyttes i forbindelse med varsling, uavhengig av fornærmedes/etterlattes samtykke.

Der hvor det er aktuelt å motta ytterligere varsel i fremtiden, må det fremgå uttrykkelig av varselet at fornærmede eller dennes etterlatte kan reservere seg mot dette. Det kan bl. a. avtales med fornærmede eller dennes etterlatte om det er behov for varsel ved hver enkelt utgang eller om det holder med ett varsel. Slike avtaler bør sikres god notoritet.

Varselet skal gis i tilstrekkelig god tid, slik at fornærmede eller dennes etterlatte gis reell mulighet for å innrette seg etter det. Hva som anses som tilstrekkelig god tid, vil kunne variere avhengig av sakstypen og omstendighetene i den enkelte sak. Så langt det er praktisk mulig, bør imidlertid varselet gis minimum 14 dager før aktuelt tidspunkt.

Ved unndragelse av fengselsstraff mv., skal varselet gis så snart som mulig etter unndragelsen, jf. strgjfl. § 40 siste ledd.

Dersom fornærmede eller de etterlatte er under 18 år, gis varselet til foresatte/verge. På samme måte, hvis fornærmede eller etterlatte er under vergemål (umyndiggjort), gis varsel til verge. Det vises i denne forbindelse til lov om vergemål (vergemålsloven) av 26. mars 2010 nr. 9 kapittel 4.

Dersom adressen til fornærmede eller dennes etterlatte ikke er tilgjengelig for kriminalomsorgen, eksempelvis der adressen er hemmelig eller skjernet, skal politiet anmodes om å bistå med varsling.

Varsel til andre enn politiet, fornærmede eller dennes etterlatte, kan ikke gis. Det vises til regler om taushetsplikt, jf. strgjfl. § 7 bokstav i.

7b.6 Varselets innhold

Varselet skal omfatte informasjon om tidspunktet, herunder dato og/eller tidsramme for den aktuelle utgangen mv.. Dersom saken gjelder unndragelse fra fengselsstraff mv. skal varselet omfatte informasjon om at domfelte har unndratt seg slik straffegjennomføring og når dette skjedde.

I henhold til strgjfl. §§ 16 sjette ledd, 36 tredje ledd og 42 sjette og syvende ledd skal varselet i tillegg omfatte informasjon om vilkår om at domfelte skal overholde bestemmelser om oppholdssted og unnlate å ha samkvem med bestemte personer, dersom dette er fastsatt. For prøveløslatelse skal varselet i tillegg omfatte informasjon om eventuelle vilkår om at domfelte skal overholde bestemmelser om arbeid eller opplæring. For prøveløslatelse fra forvaring, skal varselet omfatte fastsatte vilkår med hjemmel i lov eller forskrift, jf. straffeloven § 45 syvende ledd.

For å kunne gi informasjon om vilkår knyttet til utganger mv. med hjemmel i strgjfl. §§ 16 sjette ledd, § 16 a tredje ledd, jf. § 16 sjette ledd, 36 tredje ledd, 42 sjette og syvende ledd og straffeloven § 45 syvende ledd, må det aktuelle vilkåret direkte gjelde fornærmede eller dennes etterlatte.

I tilfeller der varselet omfatter informasjon om vilkår om oppholdssted, skal ikke informasjonen være så spesifikk at domfelles personvern krenkes. Samtidig skal det også tas hensyn til fornærmedes eller etterlattes mulighet for reelt sett å kunne ta forholdsregler for å unngå å påtreffe domfelte. Slik sett skal varselet kunne omfatte geografisk plassering, men uten at nøyaktig adresse kan identifiseres. Eksempler på hensiktsmessig presisering er by/kommune/landsdel.

7b.7 Særlige presiseringer

7b.7.1 Løslatelse fra fengsels- og forvaringsstraff

Strgjfl. § 42 omhandler løslatelse fra fengselsstraff som sådan, slik at varslingsplikten etter sjette ledd også gjelder ved løslatelse på endt tid. Løslatelse ved tidsrammens utløp fra forvaring omfattes imidlertid ikke av varslingsreglene, jf. straffeloven § 45 syvende ledd.

Varsel kan også gis dersom den prøveløslatte endrer bosted i løpet av den del av prøvetiden vedkommende er ilagt møteplikt, og det er av betydning for fornærmede eller dennes etterlatte å få kjennskap til endringen, jf. strgjfl. § 42 sjette ledd. Tilsvarende gjelder *ikke* ved prøveløslatelse fra forvaring, jf. straffeloven § 45 syvende ledd.

7b.7.2 Permisjon fra opphold på institusjon i medhold av § 12

Kriminalomsorgen skal ved innvilgelse av § 12-opphold vurdere behovet for varsling av fornærmede og etterlatte ved utganger, jf. § 36 tredje ledd. Dersom vilkårene for varsling er oppfylt, skal institusjonen orientere kriminalomsorgen i god tid forut for den enkelte utgangen, eventuelt ved beslutning om regelmessige utganger, slik at kriminalomsorgen kan varsle eventuelle fornærmede og etterlatte. I de tilfeller hvor det er aktuelt skal det fremgå av vedtaket om innvilgelse av straffegjennomføring i institusjon at det er besluttet varsling ved eventuelle utganger fra institusjonen.